

15 . Câmpulung | Județ: Argeș | Punct: Castrul roman de la Câmpulung - [Jidova] | Anul: 2019

Anul: 2019

Cod RAN: 13506.02

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană târzie

Tipuri sit: structură de cult/religioasă

Categorii sit: Neatribuit

Autori: Ion Dumitrescu, Florian Matei-Popescu, Constantin Petolescu, Andi Ioan-Pițigoi

Instituții: Muzeul Județean Argeș, Pitești_, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Muzeul Județean Argeș, Pitești_

Raport

În campania 2019, au fost continuate cercetările arheologice în zona centrală a castrului de la Câmpulung-Jidova (latera praetorii), spațiu delimitat în partea de sud de via principalis și ocupat de clădirile de piatră. Suprafața vizată de cercetare (Sp. II) a fost deschisă în anul 2015, în spațiul dintre latura estică a praetorium-ului și agger.

În momentul extinderii săpăturii la est de clădirea pretoriului, am avut în vedere două situații: 1. între latura estică a clădirii pretoriului și zidul de incintă al castrului rămăsese necercetat un spațiu cu o lățime de aproximativ 14 m; o parte din acest spațiu era ocupat de agger și drumul de la baza sa (via sagularis), dar între zidul pretoriului și drum rămânea o zonă cu o lățime de aproximativ 4-5 m, suficientă astfel încât să permită amplasarea unei clădiri; 2. dispunerea pretoriului în raport cu via principalis apare oarecum neobișnuită (nu se aliniază perfect la aceasta, la fel în raport cu via quintana, pe care se pare că o suprapune; (fig. 1).

Suprafața deschisă la est de praetorium, denumită convențional Sp. II, a fost intercalată între: zidul estic praetorium-ului – la Vest, traseul secțiunii K (cercetat de Emilian Popescu la nord de porta principalis sinistra (nota 6)) – la Sud; limita nordică a clădirii praetorium-ului – la Nord și via sagularis - la Est. Suprafața măsoară 34×7 m. Pe lățime, am urmărit ca în suprafața noastră să surprindem și o porțiune din via sagularis. Între praetorium și suprafață a fost păstrat un martor lat de 0,50 m. Suprafața a fost împărțită în carouri de 2×2, numerotate după modelul tablei de șah, cu cifre pe axa nord-sud (numerotarea cu cifre arabe s-a făcut pornind de la sud spre nord) și cu litere pe axa vest-est.

În campaniile 2015-2017, în jumătatea sudică a suprafeței (la sud de traseul secțiunii H), între zidul estic al clădirii praetorium-ului și via sagularis, a fost identificat traseul canalului care mărginea via sagularis (rigola). Trasul său era paralel cu zidul estic al praetorium-ului, față de care se află la 5-5,20 m. Șanțul lui avea o deschidere de 0,55-0,60 m, adâncimea de 0,25 m, cu umplutura constituită din țigle fragmentare, cărămizi, bolovani și ceramică. Pe anumite porțiuni, marginile rigolei au fost consolidate cu țigle, olane și cărămizi fragmentare. Acest lucru s-a observat clar în porțiunea cuprinsă în carourile 1-3C (către limita sudică a suprafeței), unde pe marginea rigolei au fost așezate olanele și țigle de acoperiș. Traseul canalului a fost întrerup de un bazin modern, cu dimensiuni de 6×3,20 m, aflat în partea de sud a suprafeței, și de șanțul secțiunii H, cea prin care s-a identificat turnul de curtină. Între traseul canalului care mărginea via sagularis și praetorium, în partea de sud a suprafeței au fost identificate trei gropi de stâlpi, două marcând un perete transversal și un al treilea făcând parte dintr-un perete longitudinal (orientat pe direcție nord-sud). Ele indică, desigur, prezența unei clădiri cu structură din lemn (nota 7) .

La nord de aceste complexe (carourile 9-10A-B), în campaniile 2016-2017, a fost cercetată o încăpăre de formă rectangulară, având o podea din opus signinum și măsurând la interior 2,16 × 3,60 m. Pereții ei au fost scoși, amprenta lor fiind marcată de un șanț care închide pe toate laturile substructura de bolovani. Șanțul

avea o lăţime de 0,50 – 0,60 m, umplutura sa fiind constituită din pământ negru. La exterior, încăperea măsoară 4,40 × 3 m. Între latura estică a încăperii şi rigola care mărginea via sagularis a rămas un spaţiu cu lăţimea de 0,60 m. Faţă de praetorium, limita vestică a podelei încăperii se află la 0,50 m, de aceea, deocamdată, nu putem preciza relaţia dintre clădire şi încăpere.

Din dorinţa de a clarifica această situaţie, în campaniile 2017 şi 2018, cercetările noastre s-au concentrat în jumătatea de nord a suprafeţei, respectiv la nord de traseul secţiunii H. De la început, trebuie să subliniem faptul că în această porţiune au fost observate unele intervenţii recente. În primul rând, la distanţa de 3,60 m faţă de traseul secţ. H, suprafaţa intersectează traseul secţiunii D, lată de 1,50-3,00 m. Apoi, la nord de secţiunea D a apărut un pavaj „pietonal” realizat din plăci de beton. Pentru amenajarea lui, în anii 1950-1960, s-a degajat o cantitate importantă de pământ, diferenţa de nivel fiind în această zonă de circa 1,20 m.

În 2017, după degajarea nivelului vegetal, între trasele secţiunilor H şi D (carourile 11-13) a apărut un nivel de dărâmtură compus din bolovani, cărămizi şi țigle, cu urme de arsură. Pe acest nivel s-a aflat şi o monedă de la Gordian al III-lea, un antoninian emis în anul 235 p.Chr. La nord de traseul secţiunii H, carourile 15-17, s-a conturat un nivel de dărâmtură consistent, iar către clădirea praetorium-ului, carourile 17A şi 17B, au apărut pile de hipocaust, formând pe direcţie vest-est cinci şiruri de pile de hipocaust, iar pe direcţie nord-sud şase şiruri. Din degajarea nivelului de dărâmtură au fost recuperate mai multe tuburi de lut, unele umplute cu mortar în interior, resturi de tencuială şi de podea, tuburi de hipocaust (tubuli) şi cărămizi din structura podelei.

Şirurile de pile de hipocaust, încăperea cu dimensiuni de 4,40 × 3 m, indicau prezenţa, la est de praetorium a unor încăperi, unele dintre ele cu hipocaust.

În campania 2019, am încercat să epuizăm zona de nord a suprafeţei. În primul rând, a fost demontat un mator de 3 × 2 m păstrat în colţul de nord-est al suprafeţei. Sub el s-a conturat un nivel consistent de dărâmtură, în unele puncte, el atinge cota de 1,20 m. Nivelul se compunea din cărămizi, fragmente de tuburi de lut, tuburi de hipocaust care se aplicau pe pereţi, resturi din podeaua de mortar. După degajarea nivelului de dărâmtură s-au conturat alte şiruri de pile. Astfel, în continuare celor şase şiruri de pile, la est de ele au fost identificate alte şapte şiruri, al şaptelea şir intra în profilul de est al suprafeţei. Pe direcţie vest-est ele formau patru şiruri de pile. Pilele, atât pe direcţie nord-sud, cât şi pe direcţie vest-est erau dispuse la 0,35-0,40 m. Între aceste pile au fost găsite şi cărămizile care susţineau podeaua (suspensurae). Ele aveau formă pătrată, cu latura de 0,52 m (fig. 2-3).

La 0,95 m sud faţă de şirurile descrise anterior au fost identificate, pe direcţie nord-sud, cinci şiruri de pile. Şi aici, nivelul de dărâmtură dintre pile era compus tot din tuburi de hipocaust, resturi din podeaua de mortar, cărămizi din podea şi tuburi de lut. La vest, „grupul” acesta de pile pare a fi delimitate de un şanţ cu lăţimea de 0,50-0,60 m, orientat nord-sud, paralel cu zidul estic al praetorium-ului, posibil amprenta unui perete scos (fig. 3A, fig. 4).

Între acest „şanţ” şi limita vestică a suprafeţei, a apărut un rest de podea, păstrat pe o întindere de 1,60 × 0,67 m, realizată din mortar, cu fragmente de cărămidă pisată în compoziţie, de culoare rozacee (fig. 3B, fig. 4). Substrucţia ei este realizată din pietriş. La nord şi est de zona cu pietriş au fost identificate pilele de hipocaust. În partea de sud, atât restul de podea cât şi zona cu pietriş au fost tăiate de traseul secţiunii D. Gruparea şirurilor de pile în jurul acestei zone cu pietriş, cât şi prezenţa aceluşi rest de podea din opus signinum descriu cel mai probabil spaţiul unei încăperi. Suprafaţa ei nu poate fi deocamdată precizată. Pilele de la est şi nord de această încăpere cu podea din opus signinum indică prezenţa altor încăperi, cu hipocaust.

Totodată, prezenţa în număr mare a tuburilor de lut („conducte”) în nivelul de dărâmtură dintre pile arată că tavanul acestor încăperilor cu hipocaust consta din bolţi cu cofraj pierdut, sistem bine documentat la termele castrului legionar de la Potaissa (Turda, judeţul Cluj) (nota 8). Un argument în sprijinul acestei afirmaţii este faptul că între tuburile descoperite la Câmpulung – „Jidova”, unele erau umplute cu mortar.

La sud de pilele de hipocaust aflate între spaţiul dintre încăperea descrisă de zona cu pietriş (substrucţie de podea?) şi limita estică a suprafeţei, în carourile 13-14C, a fost identificat un canal (fig. 3C, fig. 4). El a fost amenajat din cărămizi, două aşezate pe fund (pe lat), iar pereţii realizaţi dintr-un singur rând de

cărămizi. El se află în continuare pilelor de hipocaust, capătul nordic al peretelui estic al canalului fiind lipit de o pilă de hipocaust. Canalul are o lungime de 2,60 m și lățimea de 0,55 m. Către capătul de nord al canalului, în nivelul de dărâmătură a fost găsit un obrăzar de coif având ca reprezentare o acvilă.

Încăperile de la est de praetorium par a fi legate structural de el. Către est aceste încăperi par a suprapune via sagularis. Limita estică a suprafeței cercetate (Sp.II) se află la 7,50 m față de zidul estic al praetorium-ului. În partea de sud a suprafeței, via sagularis se afla la 5,50 – 5,70 m. Apoi, un alt aspect ce trebuie menționat este faptul că șirurile de pile intrau în profilul estic al suprafeței. Cu scopul de a verifica această situație, în continuarea suprafeței SP.II, paralel cu limita ei estică, a fost trasată o secțiune de control cu lățimea de 1,50 m și cu lungimea de 6 m (fig. 4). Între suprafață și secțiune s-a păstrat un martor cu lățimea de 0,50 m. Șirurile de pile de hipocaust au apărut și această secțiune, prin urmare limita estică a clădirii este mult împinsă în agger. Față de ultimul șir de pile, zidul de incintă al castrului se află la 4,50-4,60 m. În aceste condiții, este evident că încăperile aflate la est de praetorium „suprapun” sau „restrâng” lățimea viei sagularis, încăperile fiind mult împinse către agger.

În campaniile următoare vom urmări să stabilim relația dintre clădirea praetorium-ului și încăperile de la est de el. Desigur deosebit de importantă rămâne și stabilirea funcționalității și planimetriei acestor încăperi.

Note

- Em. Popescu, Eugenia Popescu, Raport preliminar asupra săpăturilor efectuate în anii 1962 – 1967 în castrul roman de lângă Câmpulung-Muscel (Jidova), MCA 9, 1970, p. 251-263.

Constantin Petolescu, Florian Matei-Popescu, Ion Dumitrescu, Andi-Ioan Pițigoi, Câmpulung, cartier Pescăreasa, jud. Argeș, Punct: Castrul roman Câmpulung - „Jidova”, în *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2017*, București, 2018, p. 26. M. Bărbulescu (coord.), *Termele castrului legionar de la Potaissa*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2018, p. 111-120.

Informații suplimentare online

[Raportul 6308 din cronica.cimec.ro](https://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](https://mapserver.cimec.ro)
